

Kelényi István

PORTRÉ EGY FOTÓSRÓL

Lukács Feri arcma és fénykép-grafikái...

Napok óta hiába keresem Bakáts téri lakásán, nyilván Angliában van, s azon a szeptember végi esős nap midőn fölkeresem, valóban mondja is, épp a minap jött meg, ott is esett, itt is esik

Mozgékony, kisfiús alkat, s aki a nevéből következtet azt hihetné egy leendő fiatalember arcélét rajzolom meg, téved. *Lukács Feri* már régóta nyugdíjas. Bejárta a világot, többnyire Angliában élt, de India, Hong-Kong „élet-képei” is feltűnnek fotói között, miként a világsztárok is felbukkannak, valamint a manökenek, modellek, akiket nagyon szeretett fényképezni, s akiknek világát is jól ismeri. Őt is jól ismerték és szerették ebben a különös modell-világban, ám mindig vigyázott, hogy megőrizze függetlenségét. A civil élet és a fotós életmód szinte azonos benne önmagával, de sosem keverte össze a munkát és az érzelmeket. De a fényképezéshez is - tudja - nem csupán szem, szív is kell. Talán ezért látják szívesen régi barátai odakint, ha így ötévente kiruccan, visszamegy oda, ahol életének mintegy négy évtizedét töltötte el.

Az előszobája falán is szebbnél szebb nők képei, ott van a margitszigeti első is, még egyszerű természetességgel, szinte amatőr módon tekint le ránk. S az az érdekessége Lukács Feri művészetének, mert mesteri módon bánik a látvány komponálásával, hogy nála a profi modellek is mesterkéletlenül, természetes életszerűséggel adják önmagukat. Mint elmesélte, olykor órányit, másfél órát is hagyta, beszéltette őket, hogy aztán újabb félóra alatt elkészüljenek az ügynöksége számára a lányokról a képek. Amelyekkel aztán ők ott Angliában bemutatkozhattak, pénzt kerestek, hisz megbízásokat kaptak. Miként maga a fotós is, aki minden szakmai fogást magától sajátította el. Honnan volt ez az érdeklődés, talán édesapjától látta? Igen, bár a jászapáti kisdiák, a katolikus gimnázium növendéke először a képzőművészettel ismerkedett, festett, rajzolt, hogy aztán az 1950-es években Kőbányán a gyógyszergyárban legyen dekoratőr, s fényképek nyomán fesse meg, nagyítsa föl a kor „politikai” sztárjait, a fölvonulók számára. Bejárt az Epres-kertbe, fotózott a szobrászoknak élmunkás alakokat, hogy aztán annak alapján azok megmintázzák őket. 1956 után már Anglia következett, ahol ugyancsak fotózott építészeknek, vagy PR-szakembereknek és önmaga kedvére is. Megélt belőle. Angliában nem azt kérdezték, hol tanulta, hanem hogy tud-e fotózni. Bizonyított újra és újra. Az ügynökség ahová került jóllehet a Beatlesek kedvelte fényképezni, neki a Rolling Stones volt a kedvence, s máig is az. Mondom neki Bálint György szerint nem a gép teszi a fotóst, hanem „*az ember a gép mögött!*” No meg, teszi hozzá a gép előtt. Mindig elsősorban az emberi alak, az arc érdekelte, pedig gyermekkorában látta, hogy édesapja miként fotóztatja le a természetett növényt, a kaprot, a zöldséget, - valamiféle egykori termék-fotózás lehetett ez, de ő a természeti szépségekben is a legszebbnek az emberi, s főként a női szépséget tartotta.

A belső szobában a falon egy-egy dekoratív részlet, szikla felülete, rusztikus, erőteljes amott egy fatörzs, s szemközt velük már-már festői, művészi megoldások... Mondja, ezek a kedvencei. Egy-egy női arc, arcél különleges fotós-eljárásokkal előhívott, szinte impresszionista festményekként ható képek sorozata. Ez tónuskép, amaz expresszív foltként szétterülő hajzuhataggal, amott az árnyéka keretezi az alakot. Lukács Feri fénykép-grafikái, ahogy ő nevezi őket. Bravúrosak. Ezek már a szakmai magabiztosságon túl a művészi ambícióit mutatják, s azt, hogy a képzőművészeti kezdetekhez visszatért.

Mi lehet az *ars-poetikája*, vagy ha jobban tetszik ekként, az ARC-poetikája egy illetén fotósnak, aki szépséggel körülvéve csak a szépséget kereste, s rögzítette a mulandóság maradandó „termékeny” pillanatait. Vallja, nem arra törekedett sosem, hogy jó képet csináljon, hanem, hogy ne legyen rossz a kép! S ez máris megadta számára egyfelől a művészi szabadságot, s a szakmai precizitás pedig megadta a biztonságot, hogy valóban ne legyen „rossz” a kép. Nem szerette a beállításokat sosem, s a modellek is akikkel munkakapcsolatba került megéreztek, s tudták ezt, élték és adták önmagukat. Akadt jónéhány férfi-sztár is, akiket persze lencsevégre kapott, de százalékában alighanem többnyire nőket fotózott. Gyönyörű és izgalmas nőket. Olykor különleges helyzet is adódott, hisz Cher-nek a régi arcélét is lekapta egyszer egy taxiban véle ülve, még mielőtt többször át-nem operáltatta magát a világsztár. Őrzi is az ügynöksége ezt a képet, s ha leköznél maga a művész se venné zokon, mert akkori arca is Lukács Feri jóvoltából, fotóján „jó kép!” Az alak inspirálja tehát, de tudni kell az előtér és háttér dramaturgiáját is a fotósnak, hogy ne nyomja el a háttér a fő témát, az emberi figurát. Mit nehezebb fekete-fehér képkockákkal visszaadni vagy színessel? Szereti mindkettőt. De például a színesbőrű arcot nagyon-nagy szakmai felkészültséggel tudja csak a fotós lekapni, visszaadni annak fény-árnyék játékát, és ami mögötte van, az egyéniséget. Diana Ross máig is emlékezetes „feladat” volt, s mint megtudom az inspiratív alkalom, az ihlet a *fény-képezőnek* is kell. S néhány másodpercnyi az egész, - igaz, hogy egész élet kell a felkészüléshez, hogy sikerüljön a felvétel. Mindig arra törekedett, hogy ne szokványos legyen, amit láttat. Olykor persze maga az idő, ami elröppen is segíti, hogy már-már mára csak az a rögzített kép őrizze a múltat, akár Nápoly egykori utcáit, vagy egy indiai koldus mosolyát. Mára már tovatűnt ez is, az is. Az az utca is más már. Az a koldus sincs sehol. Nem, nem - az emberi nyomorúságot nem szerette maradandóvá tenni képein sosem. S főként nem megalázni azzal, hogy „leképezi” annak esendőségét, szegénységét. Hanem, a koldust is csak akkor, ha a mosoly derűje fényesíti tekintetét. Az ember fontos neki - s általa nekünk is azzá léssen. Ha piacon jár-ke, akkor is – (nem annyira a vevő) - inkább a portékáját kínáló izgatja, s az arcok, az alakok, s a *miliő*. A környezet. A pillanat varázslatát megragadni. A festőnek megadatik, hogy magába gyűjtse a vizuális-élményt, a látványt magában hazavigye és felidézve majd később is akár rögzíthesse ecsetjével, színeivel. Néki az egyetlen pillanat marad, ama bizonyos fausti perc, hogy mi „oly szép vagy, maradj velem” - s ezt kell eltalálnia.

Végül arról ejtünk néhány szót, hogy Angliában a humor is más, fanyarabb, s olykor itthon tán el is idegenedik a hazatért fotós, a hazai nyersebb és harsányabb viccek világától. De most „otthon”, Angliában járva is azt kellett látnia, tapasztalnia, hogy ott is megváltozott minden, még olykor az ismerős hajdani környék hangulata, jellege is átalakult. „Tempora mutantur” - mondom magamban, változik az idő, s mi is változunk benne, ahogy a régiek tudták. És ebben a változékony időben a fotós képei megragadják a pillanatot, egy alak libbenésében, egy arcon átsuhanó árnyékban vagy egy felsejlő mosolyban, megmutatják igazi önmagunkat, a *fény-kép* rögzíti, ami elmúlt immár, a *jelenlétünket* hangsúlyozza, örökíti a mindenkori jövődönnek.